

DIRECTOR
Dr. AUGUSTIN POPA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ — JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE:

Un șir garmond: 6 Lei. La
publicări repetate după
invoială

Unitatea

REDACTOR:
Prof. DUMITRU NEDA

ABONAMENTUL
Pe un an . . . 200 Lei
Pe 6 luni . . . 100 Lei
Pentru străinătate 400 Lei

Foaie bisericească-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

Inceputul bucuriei

Alegerea de mitropolit dela Blaj — Insemnătatea ei istorică — Desfășurarea impresionantă a sinodului electoral — Doriții clerului

Iarnă lungă, îndărătnică. A biruit totuși primăvara. Tocmai în ziua de 7 Mai, întâia zi scăldată în soare strălucitor. — Exact ziua care se va însemna și în istoria Bisericii noastre ca un început de primăvară. O încălțire de nădejdi proaspete, după iarna durerii prin care am trecut. O amintire luminoasă pentru vremile cari vor veni.

Alegere de mitropolit la Blaj. Intâia în România liberă și mare. Moment de importanță istorică și numal pentru acest motiv. Inceput de lume nouă în viața Bisericii noastre. Puterile cutropitoare de până acum s'au prăbușit. Feste destinele noastre nu mai stă la pândă nici pajura cu două capete, nici crucea ostentată de pe coroana apostolică. Inainte de a părăsi un tron hârbuit, Carol IV de Habsburg a renunțat formal la toate drepturile și privilegiile patronale ce le avea ca rege apostolic.

Biserica noastră a ajuns liberă. Nici o putere lumească nu se mai interpune de acum între ea și Vicarul lui Hristos pe pământ. Nu va mai fi nevoită de-acum să ducă luptă dârză împotriva unor interese străine, cari căutau să se valideze și la alegerile de mitropolit din trecut. Contopită cu idealurile naționale ale țării, Biserica noastră se va consacra de-acum nestânjenită rosturilor sale spirituale. Ele singure vor fi datătoare de ton și la alegerea de mitropolit al Blajului; care se va face și în viitor în temeiul privilegiului străvechiu, scăpat acum de apăsarea continuă a guvernului din Pesta, care-i hărăzise o existență plâpândă și precară. — Tot atâtea lucruri de importanță istorică, pe cari le-a pus în convingătoare lumină substanțialul cuvânt rostit de Preasf. VALERIU TRAIAN la deschiderea sinodului electoral.

Felul cum s'a desfășurat acest sinod deschizător de eră nouă va fi scris și ei, cu slovă de lumină călăuzitoare, în cronica Sinodului nostru. — Organizare tehnică desăvârșită. Program precis, rânduit în toate amănuntele, care s'a și observat cu exactitate. Ordine și disciplină cu adevărat catolică, română. Neasemănat mai important însă decât această latură externă este spiritul care a dominat și a umplut întreg acest program, transformându-l într'un adevărat ceremonial liturgic de grandoare și maiestate fără pereche. Dela început până la sfârșit a stăpânit în adunarea dela Blaj, necontestat și netulburat, Spiritul. A amușit și a murit toată grija cea lumească. Nici un gest de gălăgie electorală, nici o șoaptă străină, nici o agitație și nici o înfrigurare de interese vremelnice. Ci o atmosferă de mare reculegere, de senină concentrare, de liniștită coborîre în conștiințe și de înălțare a gându-

rilor spre Domnul, spre Biserica lui sfântă. În catedrala zăvorâtă pentru lumea din afară, a trăit cu adevărat Hristos. Numal Hristos. Pe altar și în suflete. Ardea candela în fața chivotului și ardeau cu aceeași flacără de închinare alte o sută de candelă în inimi. O sută de hârtii împăturate au căzut în potirul-urnă străjuit de cruce... totatătea fărime vii de conștiințe cutremurate în fața Domnului: „Promit și jur...” — Minunată reabilitare a dreptului de vot și a urnelor de votare, pe care răutatea lumii le-a coborît în noroiu de patimi și le-a discreditat până la scârbă!

Așa s'a făcut întâia alegere de mitropolit la Blaj, în România mare. Frumos și demn. Așa cum cerea înălțimea momentului marcat cu pecetea istoriei. Amintirea zilei rămâne ca o dâră de lumină, arătându-ne drumul cel bun pentru viitor și bogate învățături răspândind pentru neamul întreg, pentru toată viața publică românească. — Ea va face să se șteargă pentru totdeauna și ultimele șovăiri din mințile celor ispitiți mereu de necunoscut, cari ar dori să amestece și în acest sanctuar, deodată cu elementul mirenesc, grijile și frământările lumești. — Un câștig important și acesta.

Biserica noastră întreagă are dreptul să se felicite. Alegerea dela Blaj s'a desfășurat așa cum trebuia. Dorițele și gândurile noastre s'au arătat curate și limpezi. De-acum așteptăm liniștiți pe „cel ce se va sui în muntele Domnului”. Pe cel ce va șede în scaunul de sbucium al atâtor martiri, a căror pomenire a făcut-o admirabil, într'un cuvânt de încheiere, pâr. vicar capitular Dr. VICTOR MACAVEIU. — Cu încredere în Dumnezeu și cu gândul înălțat spre El, așteptăm plinirea bucuriei ce s'a început în marea zi de 7 Mai 1935. a cărei icoană o vom zugrăvi, în scurte uvinte, în cele ce urmează.

*

Sinodul electoral

Pregătiri

Alegerea de mitropolit al Blajului, întâia în România, avea să fie un act de însemnătate istorică. Trebuia deci să se desfășoare în cadre și în forme demne de măreția momentului. S'a și fixat, în toate amănuntele, rânduiala întregului ceremonial. Ea a fost cuprinsă într'un program tipărit și distribuit tuturor alegătorilor.

Pentru executarea lui nestânjenită s'au făcut, din bună vreme, sub conducerea directă a pâr. vicar capitular Dr. Victor Macaveiu, pregătirile tehnice necesare. Nimic n'a fost scăpat din vedere. Un comitet special s'a îngrijit, în chip laudabil, de primirea și încartiruirea oaspe-

tilor. Cei mai mulți au fost așezați în Seminar. Familiile blăjene încă s'au dovedit foarte primitoare. Masa s'a servit parte la castelul mitropolitan, parte la Seminarul teologic. — Catedrala a fost îngrijită și aranjată cu toate cele trebuincioase pentru slujbe și pentru ședința alegerii.

Grație acestor măsuri, apoi grație vigilenței continue a organizatorilor ca și spiritului elevat dovedit tot timpul de către alegători, sinodul s'a desfășurat, dela început până la sfârșit, în ordine perfectă, după toate prevederile programului, ca o mare ceremonie liturgică bine rânduită.

Alegătorii

Se observă această rânduială chiar dela început. Încă de Luni dimineața se găsesc în Blaj toți cei 100 de fruntași ai clerului, chemați la alegere.

Lista lor se cunoaște. Din arhidieceză votează cei zece membri ai Capitlului, directorul cancelariei mitropolitane și directorul liceului de băieți, precum și cei 24 protopopi și tot atâția notari districtuali. — În locul Rvsmilor canonici Iosif Hossu, Dr. Ioan Bălan și Victor Pop, împiedecați a participa, au fost chemați, după Regulament, cei mai vechi asesori consistoriali: Pâr. Ioan F. Negruțiu, Ioan Crișan și Nicolae Popp.

Din eparhia de Oradea: Rvssmii canonici Dr. Gh. Miculaș, Petru Tămăian, Dr. I. Georgescu, I. Buteanu, și Dr. L. Tăutu; vicarii foranei Al. Iera, Petru Cupcea; asesorul cons. V. Hetcou; protop. Gh. Maior și primnotarul cons. V. Barbul. — Dela Lugoj: Rvssmii I. Boroș, N. Muntean, Dr. N. Brinzeu, T. Crișan și I. Ienea; vicarii foranei G. Munteanu și S. Ionașiu; asesorul N. Zugravu; protop. Ioan Țiucu și primnotarul cons. Dr. I. Rațiu. — Din dieceza Cluj-Gherla: Rvssmii canonici Dr. O. Domide, Gr. Pop, Dr. V. Bojor, D. Vaida, Dr. G. Vidican, I. Agârbiceanu; vicarii f. Șt. Buziia și I. Coste; prot. Ioan Pop și primnotarul cons. Dr. Virgil Băliban. — Din eparhia Maramureșului: Rvssmii canonici A. Breban, Dr. G. Bob, L. Vida, I. Boroș, L. Ossianu, I. Anca; vicarii M. Simovicz și Șt. Pop; protop. V. Szabo și notarul cons. L. Racoșianu.

Ziua pregătitoare

Conform programului, lucrările sinodului încep cu *Vecernia solemnă*, celebrată în după-miaza aceleiași zile de Luni, ora 4 d. m. în catedrală. Pontifică Rvssm. Dr. V. Macavel, vicar capitular. Participă întreg grupul alegătorilor și public numeros. Indată după vecernie, alegătorii s'au întrunit în sala sinodală dela reședința mitropolitană. Aici se face *verificarea scrisorilor de împuternicire* primite de alegători dela Ordinariatele proprii. Comisia verificatoare o prezidează pâr. vicar Dr. V. Macaveiu, asistat de cel mai nou canonic: Ioan Anca dela Baia-Mare și având de notar pe pâr. Aug. Folea, directorul cancelariei mitropolitane.

Verificarea delegațiilor terminată, sunt invitați în sală PP. Episcopi. Sub președinția P. S. V. Tr. Frențiu, se procedează la *constituiră biroului* pentru ședința alegerii. Prin votare secretă, care a dat rezultate unanime, au fost desemnați: scrutatori Rvsm. I. Agârbiceanu și păr. Gh. Munteanu, vicarul Timișoarei; proto-notar Rvsm. Dr. L. Tăutu; notar păr. Dr. L. Racoșianu. Toți aceștia depun, pe cruce și pe evanghelie, jurământul prescris. — De magistrul al ceremoniilor, Președintele numește pe Rvsm. Ioan Moldovan dela Blaj. Protonotarul citește ordinea de zi a lucrărilor de mâine, aprobată de Președinte, iar magistrul ceremoniilor prezintă lista concelebranților la liturghia solemnă premergătoare alegerii. — Cu aceasta ședința s'a terminat și totodată au luat sfârșit lucrările pregătitoare. În curând și cu gândul îndreptat spre Domnul care va da lumina sa pe ziua de mâine, toată lumea se îndreaptă spre odihnă.

Așa a trecut prima zi a sinodului. Pentru reporterii gazetelor și pentru publicul doritor de spectacole, aproape o desiluzie. Liniște mare, pace și concentrare de rugă. Nici o gălăgie, nici forfoteală agitată, nici discuțiuni aprinse; cu atât mai puțin conventicule și adunări. Intr'adevăr, nimic din ceea ce obișnuiește a se înțelege la noi prin alegere și electorali

Ziua istorică

Cu atât mai puțin s'a putut observa așa ceva în ziua de *Marți, 7 Maiu*, când s'a făcut alegerea. Totuși, și tocmai pentru aceasta, rar s'a putut vedea solemnitate mai impresionantă.

Dimineață scaldată în soare. Intâia zi de primăvară biruitoare. Cine n'ar vedea arătându-se în acest chip bunătatea lui Dumnezeu, stăpânul vremilor și al văzduhului?! Semn bun, fără îndoială. Ii pricep înțelesul tainic toți cei veniți din depărtări ca să împlinescă voia Domnului, și toată mulțimea localnicilor, cari de atâta vreme au făcut rugăciuni stăruitoare pentru bun sfârșitul acestei zile. Așa sună astăzi, cu voioasă solemnitate, și dangătul de clopot din turnul catedralei, la chemarea căruia lumea se revarsă neîncetat, spre piața lui Inocenție.

Liturghia solemnă

Ora 7 dimineața. Alegătorii, în convoiu ordonat, condus de magistrul ceremoniilor, se îndreaptă spre reședința mitropolitană întru întâmpinarea arhierilor. În mandie și camilafcă, Episcopii vin să încheie *minunata procesiune* pe care o formează întreaga elită a clerului bisericii noastre. Cu crucea în frunte, în dangătul neîntrerupt al clopotelor, învăluit în soare de primăvară, în aer de concentrare neturburată, își face intrarea în catedrală statul major al Sionului românesc unit cu Roma, pentru a spori cu o nouă pagină de vrednicie istoria de slavă a celor două veacuri apuse.

Liturghia, celebrată de toți patru arhierii, înconjurați de mare sobor de preoți, se desfășoară cu solemnitate și strălucire deosebită. Cântă, precis și frumos, corul mixt al catedralei, condus de prof. C. Cherebeșu. Catedrala tixită de lume. Prezente și autoritățile civile și militare din Blaj. — Marea taină a altarului, atât de cunoscută, are astăzi, pentru toată această mulțime cucernică, vrajă specială. Ruga ei este mai stăruitoare, mai caldă. Priceasna: »Cine se va sui în muntele Domnului?... Cel nevinovat...« dă un ultim avânt gândurilor rugătoare.

Liturghia se termină la ora 9 1/2. Președintele adunării, P. S. Valeriu al Orăzii, anunță începerea ședinței pe ora 10 precis. Termen la care »cei chemați« se găesc în catedrală toți, până la unul, fiecare la locul mai dinainte rânduit, după treptele proedriei. Și numai ei. Cei »nechemați« au fost poștiți afară. Magistrul ceremoniilor, însoțit de cei doi scrutatori, cercează amănunțit toate colțurile și toate corurile catedralei; incuie toate ușile. Apoi raportează Președintelui, cu glas mare, că nimeni afară de cei în drept nu se găsește în locul cel sfânt.

»Lumea«, cu tot ce este al ei, cu tot ce e praf și nălucă amăgitoare, cu tot ce e gălăgie și ispită trecătoare, a rămas afară. Cheia care s'a învățit, cu scârțâit greu, în zarul ușii celei mari, a pus zid de netrecut între lumea din afară și cea dinlăuntrul catedralei. Aici e închisă conștiința Bisericii noastre. Stă în fața lui Dumnezeu. Netulburată de nici o șoaptă și de

nici un gând străin. În față, altarul străvechi minunat iconostas, stranele bătrâne, amvon amintind un întreg trecut de slavă și tradiții. Masa prezidială din presbiteriu, în jurul căreia stau arhierii și vicarul capitular, crucea, evanghelia și urna în care va picura glasul conștiințelor. — Liniște adâncă. Doar candela din fața altarului arde lin, neîntrerupt, concentrând gândurile și murmurul de rugă al tuturor. — Ședința poate începe!

Ședința sinodului

Nu știm cum s'a desfășurat adunarea. Nu putem avea impresii directe dela ea. Ședința este însă, că a mers întocmai, după program. Și după mărturisirea tuturor, a fost neînchipuit de impresionantă. Un mare act liturgic. Așa cum s'a prevăzut și dorit.

S'a cântat mai întâi »*Impărate creșce*«. Președintele sinodului P. S. V. Tr. Frențiu a deschis apoi ședința, cu o cuvântare plină de bogate învățături,*) cari au pus în lumină importanța excepțională a alegerii de-acum. S'a citit lista electorilor, constatându-se că sunt prezenți toți cei 100. S'au distribuit buletinele de votare, uniforme, sigilate. Votarea s'a făcut în ordinea stabilită de Regulament: Oradea, Lugoj, Cluj, Maramureș, arhidieceza. Pe rând alegătorii se apropie de masa prezidială, cu fața spre altar și în buletinul împăturat în mână și rostesc cu glas ridicat: *Promit și jur înaintea lui Dumnezeu că-mi dau votul după cea mai bună a mea conștiință*. — Și după ce această juruință s'arbitrească a răsunat de o sută de ori, votarea s'a terminat. Exact 100 de voturi. Nici un vot nevalid.

Se face scrutinul. Se ard buletinele. Doxologia. Președintele spune un cuvânt de încheiere la care răspunde Păr. Dr. Victor Macaveiu*). Trei în revistă istoria arhierilor dela Blaj. Cât s'a suferit, cât s'au săbătut. Ce sarcină grea ia asupra sa viitorul urmaș al mucenicilor din trecut!

*) Din lipsă de spațiu, nu putem publica această cuprinzătoare cuvântare. O vom da în numărul viitor. — N. Red.

**) Publicăm vorbirea în foia acestui număr. N. Red.

□ □ Foia „Unirii“ □ □

Jertfă și mucenicie

Cuvânt rostit la încheierea sinodului electoral dela Blaj

de Dr. Victor Macaveiu
vicar capitular

Excelențele Voastre, Venerați Frați,

Am răsfoit zilele trecute o carte: „Acte sinodale ale bisericii române de Alba-Iulia și Făgăraș“, publicate de regretatul I. Micu Moldovanu.

Am făcut-o, pentru ca să retrăesc puțin în trecutul acestei biserici, pentruca să-mi dau seamă, de importanța actului care urma să se săvârșească și care, cu ajutorul lui Dumnezeu, s'a săvârșit astăzi, în această istorică catedrală a Blajului.

Am găsit acolo publicate acte, mai mult sau mai puțin complete, cari privesc sinoadele electorale dela 1751, 1764, 1782, 1850, și 1868. La două am fost martor contemporan și eu: după moartea lui Vancea — eram elev de liceu — și după moartea lui Mihalyi — când eram deja profesor și rector al Internatului de băieți, unde am găzduit atunci pe o parte din membrii sinodului.

Astăzi Dumnezeu a voit, ca să pot participa și efectiv la lucrările sinodului, de a cărui sfârșit ne apropiem!

Am retrăit, citind documentele trecutului, toate momentele câte s'au însemnat și au ajuns până la noi, din vremea altor alegeri de Vlădici și apoi Mitropoliți ai Blajului.

Am revăzut figurile istorice ale Vlădicilor, ale canonicilor, călugărilor și preoților, cu gândurile și preocupărilor lor, de câte ori s'au întrunit la Blaj.

Am recitat convocatoare, cuvântări de inaugurare, procese verbale ale acelor sinoade.

Am reîntălnit, în această lectură a mea, figurile Vlădicilor, cari au prezidat atari sinoade: bătrânul Dobra dela Lugoj la 1868, Basiliu Erdelyi la 1850, Mihail Pavel la 1892, Demetriu Radu la 1918 toți trei dela Oradea; figurile vicarilor generali și capitulari: Nicolae dela Bila, Atanasie Rednic la 1764, Ignatie Darabant la 1782, Constantin Alutan la 1851 și la 1868, Ion Micu Moldovan la 1892 și Dr. Vasile Suciu la 1918.

Am recitat *Manifestele Clerului sau condițiile de alegere* — cum li-se zicea într'un rând acelor dorințe, pe cari Clerul, întrunit în sinoadele electorale, preocupat de soarta bisericii sale, socotea că este bine, să le pună pe hârtie, pentru ca viitorul episcop să țină seamă de ele — și pentruca ele uneori să-l poată sluji ca o armă de apărare, ca un scut împotriva încercărilor dușmane de a cutropi biserica noastră și de a-i altera caracterul ei românesc.

Am recitat, între altele, înduioșat, *cuvântarea de adio* din sinodul electoral dela 1782

a episcopului *Major*, cu prilejul renunțării la scaunul de vlădică, despre care procesul verbal observă, că „*dum episcopus perorare nullus erat seu ecclesiasticus, sive saecularis qui udis oculis non suspirasset et generosorum episcopi animum laetitiam plus quam tristitiam praeseferentem admiratus non fuisset*“.

Și am recitat cuvântarea protopopului Dănilă din Cătina în numele clerului, către Episcop care „*din singura pronia lui Dumnezeu fiind chemat „a fost Vlădică nu nemică!*“

Am recitat *scrisoarea dela 8 Octomvrie 1751* a călugărilor, cari erau atunci stătuți Vlădiciei dela Blaj, către cei doi frați ai lui, cari petreceau la Viena, în cauza alegerii, ca să pregătească terenul, pentru ziua când vor merge și *rugările și istanța Clerului* la Viena, ca să găsească acolo teren bine așternut, pentru ca lucrurile să se desfășoare în așa fel, cât să se verifice cuvintele din Rânduiala Euhologului: „*cu alegerea și cu cercarea iubitorilor de Hristos preoți și clerici ai Diecezei*...“ și iar noi să putem răspunde cu tot sufletul nostru „*axios esti, axios esti*“. Înainte de toate însă, — spune scrisoarea trimisă fraților — „*faceți rugăciuni către Dumnezeu, pentruca Dumnezeu să dea acestei biserici păstor care să promoveze gloria lui, iar sfintei uniri să fie de folos!*“

Nu vi-se pare și Vouă, Venerați Frați, că retrăim astăzi ceva din atmosfera vremurilor de acum 180 ani?...

La ora 12 se deschid ușile catedralei. Ainsă și nerăbdătoare lumea dă năvală spre nași. Intr'o clipă, *rezultatul* face drum de triumf în om în om: P. S. Al. Nicolescu 42 voturi; S. Iuliu Hossu 27; P. S. Valeriu T. Frențiu 1; P. S. Alexandru Rusu 11; Dr. Victor Marveiu 6; Dr. Ioan Bălan 2. — Mulțumire generală, bucurie și un sentiment de legitimă mândrie se oglindesc pe fața tuturor: La Blaj s'a învârșit un nou act istoric, într'o formă pilduitoare pentru toată lumea!

După adunare

Aceste sentimente alese stăpânesc și la *masa comună* ce se ia la reședința mitropolitană. Ele vibrează și în *telegramele* expediate păntului Părinte, M. Sale Regelui, Ex. Sale Iunțului Papal Valerio Valeri, și dlui ministru I cultelor Al. Lapedatu.

În după amiaza aceleiași zile, oaspeții ne răsesec. Rămân încă Preasfinții Arhieriei la n sfat comun. Preasf. Al. Rusu, conform regulamentului, își dă opinia asupra rezultatului. Iotarii biroului lucrează cu sârg la procesele verbale. Pe dimineață vor fi gata toate. Un exemplar, în latinește, îl duce P. S. V. T. Frențiu Nunțului apostolic la București.

De-acum, datoria ne-am împlinit-o. Bine. Așteptăm în plină liniște și cu toată încrederea încoronarea. Ea va fi, fără îndoială, cea mai bună. O face Vicarul lui Hristos pe rământ, Sfântul Părinte diu Roma eternă. Spre binele Bisericii noastre. — Așa să fie!

Liturgier în limba chineză. Fărăste să-l vorba de-un Missale latin, tradus pe chinezeste. A ieșit de curând de sub teascurile tipografiei seminarului din Nazaret-Honkong. Și încă în două ediții: una pentru marele public, numai cu text chinez; alta pentru seminariști, preoți și comunități călugărești, având și textul latin. — Incercarea nu e nouă. P. Ludovic Buglio S. I. a scos un Missale chinez încă la 1670. Din acesta însă nu mai există decât trei exemplare.

Și mi-s'a perândat pe dinaintea ochilor sufletești, *seria Vlădicilor dela Blaj.*

Cel dintâiu, *Teofil* — afirmative otrăvit, al III-lea *Giurgiu Pataki* — tot asemenea, și nu l-se știe nici măcar locul mormântului din cimitirul, ori din altă parte a Făgărașului.

Al patrulea, *Inocențiu Micu Clain* — mort în exiliu, *Aaron și Rednic* — schimnici amândoi, primul pomenit în istorie pentru ciliciale de sârmă, pe care l-a purtat toată viața, pe trupul gol; al doilea pomenit, pentru că dela intrarea în călugărie în tinerețe, nu s'a mai hrănit decât cu legume și cu oleu, — *Grigorie Maior*, nevoit să renunțe din cauza dușmanilor neamului și bisericii, *Lemenyi*, mort tot într'un fel de exil în Viena; puțin mai senin, dar luptând și el cu nesfârșite greutate: *Șulufiu, Vancea, Mihalyi*, până la pătimitorul cu răbdarea lui Iov, *Mitropolitul Suciu!*

Iată perspectiva „măririi omenești” a scaunului metropolitan din Blaj! Și de aceea îmi închipuesc, Venerați Frați, că ori cine va fi viitorul Mitropolit al Blajului, va trebui să-și dea seama de sarcina grea a acestui scaun, de întinderea Arhidiecezel, de diaspora în care trăiesc credincioșii ei, de sărăcia lor, de răspunderea conducerii întregii Provinci Metropolitane și a întregii Biserici unite, va trebui să lapede dela sine tot gândul lumesc, ori ce ambiție deșartă, ori ce presumpție în puterile proprii, și să-și aducă aminte de cruce, de crucea a cărei pomenire o facem astăzi — și să-și rostescă în gândul său mereu vorba:

Blestemul defectiunii. O ceată de certaji cu disciplina morală a Romei, odată ce și-au văzut realizat visul național: Cehoslovacia, au crezut că-l momentul oportun să-și treacă în faptă și pe tărîm bisericesc anumite dorințe prea pământești. S'au prezentat deci Vicarul Domnului cu pretenția ca pentru preoțimea noului stat (Omne malum ex clero!) să se șteargă celibatul și să se îngăduie folosirea limbii cehe în toate serviciile divine.

De sine înțeles că au fost refuzați categoric. La ceea ce promotorii mișcării, sub conducerea preotului *Dr. Farsky*, convocând un fel de săbor ecleslastic-mirean, au declarat cu 140 voturi contra 66. că se constituie în „Biserică Cehoslovacă”. Zis și făcut, la 8 Ianuar 1920, în suburbia Smlehow a capitalei cehoslovace. Grație propagandei făcute mai ales de „apostolii” doritori de fuste, în anul prim s'a ajuns la o jumătate milion de aderenți. Operau doar sub draperia „idealului național”. Roma i-a pus sub afarisenie. În schimb i-a strâns la sân ortodoxia sârbească ce le-a sfințit prin patriarhul dela Belgrad pe unul din cei patru „episcopi cehoslovaci”. Astăzi numără la 850.000 suflete. Statul se îngrijește să le deie toate ajutoarele „morale” și materiale. Asta din urmă mai ales. Căci unde numai se află ceva titlu, — și unde nu se poate afla, — răpește biserici dela catolici și le dă „cehoslovacilor”. Pe deasupra plătește bine pe corifeli bisericești ai acestora.

Cu toate acestea nu-i darul lui Dumnezeu cu această mișcare. Cum scrie *Dr. H. Römer* în „Schöaere Zukunft” (nr. 29 din 14 April 1935) odată cu moartea protagonistului *Dr. Farsky* s'a potmolit și acest curent nefertit. Mai rău: a început să se directiveze spre apele necredinței. Hristos nu mai e socotit de Dumnezeu, ci de un geniu religios cum au mai fost și altele. De ex. Ioan Huss, al cărui cult e ridicat pe primul plan în această „biserică”. Constituția de curând aprobată de puternicii zilei din Cehoslovacia are ca articol de temelie declarația: „Biserică Cehoslovacă e formată de creștini cari doresc să-și satureze năzuințele morale și cunoștin-

tele științifice cu spiritul lui Hristos, așa după cum e cuprins în Sf. Scriptură și vechea predanie creștină, și după cum a fost împărtășit poporulul cehoslovac prin mișcarea husită și prin Frații Boemi”.

Care va să zică: într'al cincisprezecelea an de înstrăinare de Roma, „biserica” aceasta o vedem transformată într'o parodie de biserică, îmbibată de liberalism dogmatic și de raționalism searbăd și vlăgultor. — Pierirea ta din tine Israel! Cine nu clădește cu Roma lui Petru, distramă și se distramă.

Tovarășul care lipsește

Vieța de unul e grea. Mai ales când ai de făcut lucruri mari. Și nici închipui nu se poate ceva mai anevoios și totodată mai de mare însemnătate decât a-ți lucra mântuirea proprie și a altora. Cum e menirea celor ce fac pe lucrătorii în via Domnului. A încerca să satisfaci îndatoririlor pastorale răzimat exclusiv pe puteri proprii e o temeritate, și nimic altceva. Pe această cale ai mereu lipsă de sugestii și lumini întăritoare. Cari însă dacă nu vin de sus, puțin folosesc. Iar noi știm că numai rugăciunea e acea putere care străbate nouii și forțează, așa zicând, ploaia harurilor sfinte peste munca întreprinsă. Peste cea apostolică mai mult decât peste orice altfel de muncă. Așa că nu-i nici o exagerare în afirmația: Preotul om al rugăciunii = preot apostol; preotul lasă-mă să te las sub acest raport = aramă sunătoare și chimval răsunător. (Dacă va fi și atâta).

Conștientă de acest adevăr, biserică s'a îngrijit ca slujitorii altarelor (ieromonahi și preoți de mir) să nu rămână fără sprijinul puternic al cărții proprii de rugăciuni și înafară de celea ale jertfei liturgice. Apusul și-a creat ale sale *Portatoria, Portatilia, Viatica, Cameraria, Breviaria Curiae*, cari au dus la minunatele *Breviarii* de astăzi, cu toată varietatea lor după ordine călugărești și alte considerente, Răsăritul ne rămânând nici el inactiv în această privință. Cel puțin în ce privește încercările de a face ceva pozitiv întru realizarea unui atare postulat. Nu la multă vreme după Kerularie, lumea bisericească răsăriteană vede între cărțile sale și așa zisul *Anthologion* (*Florilegium*) răsărit din dorința de a se da, mai ales clerului de mir, o carte de rugăciuni pentru fiecare zi de peste an, care să fie un compendiu al tuturor cărților de strană, cu neputință de utilizat în călătorii, ori privat. O sumedenie de manuscrise anterioare veac. XIII arată că ideea era binevenită.

Dar ca tot ce a încolțit în sol schismatic: n'a dus la rod deplin nici această înmugurire. Savantul bizantinolog și liturgist, care este p. asumpționist *S. Salaville* cuprinde succint, într'o broșură de sinteză*) sforțările numeroase, dar infructuoase, ale disidenților, pentru a familiariza clerul bizantin greco-ruso-romano-sârb ortodox cu acest tovarăș binecuvântat. Cea dintâiu ediție grecească de tipar a *Anthologionului* o scoate la Veneția, în 1587, Emanuel Glynzoumos. Alta apare la *Târgoviște* (firește că tot grecește) în 1709, îngrijită de preotul grec sadea Mitrofan Gregoras, cu titlul: *Biblos enlausios* (Carte peste tot anul). Și iarăși o alta la Lipsca, în 1791, zisă și *Panthece* (= Care cuprinde toate rânduelile), tipărită de ieromonahul Gedeon Hagiotaphita. Pe 1516 pagini de 12x13 cm., acest „breviar” grec aduce tot de ce are lipsă un preot care nu poate săvârși în cor rânduelile sfinte ale bisericii

*) *S. Salaville: De Breviario conficiendo, ad byzantinum ritum accomodato, quid nos doceat brevis descriptio libri cui titulus „Anthologion” seu „Tsveloslov”.* Olomouc 1934.

„Nu voia mea, ci voia Ta — a Tatălui ceresc — aceea să se împlinească!”

Pentru că în perspectiva acestor „măririi omenești”, de cari au avut parte cei mai mulți din scaunul Vlădiciei dela Blaj, acela pe care Dumnezeu ni-l va trimite, va trebui „să se cheltuiască pe sine” — după vorba sf. Pavel (II Cor. XII, 15), pentru sufletele încredințate lui, va trebui să caute și găsească o singură mângâiere: în crucea Domnului, în dragostea către Clerul și poporul său, către sufletele pentru cari va fi răspunzător: mângâierea *muncii, a apostoliei și a jertfirei de sine!*

Ca unuia, care pentru moment sunt conducătorul și purtătorul de grije al Arhidiecezel —, îmi revine, de încheere, datoria de a mulțumi I. P. Sf. Episcop al Orășii, pentru toată grija și diligența ce a depus-o și până astăzi, în calitate de Episcop senior al Provinci noastre bisericești, întru completarea scaunului Metropolitan, precum tot odată îl rog, ca să o facă aceasta și mai departe, până la sosirea noului mire al Arhidiecezel.

Iar Vouă, Venerați Frați, cari astăzi ați participat, după cea mai bună a voastră conștiință, la actul săvârșit acum, eu nu pot decât să *Vă aduc recunoștința mea*, pentru felul demn de comportare din aceste două zile — și *Vă rog*, ca să continuați în rugăciunile Voastre, până la ziua când va veni vestea, că păstorul nou este pe cale de a-și lua în primire turma, pe care *Dumnezeu să l-o păzească întreagă și nevătămată.* Amin.

sale răsăritene, și care, totuși, vrea să se roage și el cum se roagă biserica sa zi de zi. — La Athena, în 1860, G. Karyophylle, a scos aceeaș operă, amplificată la 5 volume. Cea a lui Anthim Mazaraki, ieșită la Veneția în 1882, e numai într'un volum, dar în format 4°, 568+104 pagini în câte 2 coloane.

S'a notat mai sus că la începutul veac. XVIII Târgoviștea a dat ortodoxiei grecești o valoroasă tipăritură de felul celor pomenite pân'aci. Aici trebuie să menționăm că i-a luat-o cu mult înainte *Câmpulung*, unde încă la 1643 iasă de sub teascuri, în limba slavonă, alcătuirea similară: Anthologion siest Tsvetoslovi Tryphologion. Mai târziu, la 1705, va vedea lumina tiparului și în românește, dar cu strai slavone, la *Râmnicul Vâlci*, așa numitul: Anthologion, adek floarie Cuvintelor. — Și nu știm cine, când, și unde-l va mai scoate pe românește, cu litere străbune...

Pentru răsăritenii uniți, de rit bizantin, a compus, cu trudă de cincisprezece ani, și a tipărit, în grecește, cu binecuvântarea Papei Clemente VIII, un *Nou Anthologion*, învățatul convertit Antonie Arcudius, aspru criticat de Leon Allatius. Dat fiind apoi și numărul de tot redus al preoților cari l'ar fi putut folosi (călugării câți erau, își țineau rânduiala întreagă în corul mănăstiresc) n'a ajuns la folosința intenționată.

Ceeace nu însemnează că acel început trebuie lăsat să rămână numai început neisbutit. Dimpotrivă. Clerul unit din zilele noastre (indeosebi cel rutean și român) nu se mai poate dispensa de un tovarăș cum este cartea proprie de rugăciuni peste tot anul. Căci ceaslovul e departe de a ajunge. Iar așa, ca acum, nu mai merge. Situația actuală n'o s'o suporte nici preoții de mir, cu tot mai înalte exigențe spirituale, și nici membrii ordinelor călugărești active, cum sunt celea cari prind și la noi tot mai mult teren.

P. STRĂJERU

Indărăpt la S. Unire! În 1595, prin unirea cu Roma, la Brest, Rutenii, în număr impozant, trecuseră de sub Bizanț sub cărma duhovnicească a urmașilor vârhovnicului Petre de pe Vatican. Și s'au tot înmulțit. Tragediile polone dela 1777, 1793 și 1795 i-au fărâmițat rău și pe Rutenii uniți. Partea cea mare a apucat sub stăpânire rusească, pravoslavnică. Prinsoarea, cnutul și Siberia i-a măcinat. Cea din urmă episcopie ce le mai rămăsese, cea de Cheim, a fost desființată în 1875 de guvernul țarist.

Amintirea sf. Uniri însă nu s'a șters din suflete. La 1905 a fost deajuns un ucaz de toleranță religioasă, pentruca 300,000 Ruteni să revină la matca unirii. Curent oprit cu forța mai apoi de oficialitatea rusească. Darimându-se însă imperiul țarist, s'a pornit de nou. Căci după cum cetim în *L' Unité de l' Église* (nr. 71, pe Martie-April 1930) lumea credincioșilor Ruteni apucați sub suveranitate polonă a reluat drumul sf. Uniri. Drept că preoțimea ortodoxă le spunea că s'a gătat cu Unirea. Credincioșii însă n'au vrut să creadă. De aceea au plecat cete-cete spre ținuturile fostei Galiliei să constate adevărul. Și adevărul fiind că numai în Galilila de pe vremuri sunt 3,600,000 Ruteni uniți, iar în Podlachia și România 700,000, plus ca la un milion în Statele Unite, bunii frați de sânge din Polonia de sud (mai ales din Volhynia) au început să treacă la unirea declarată moartă.

Începutul l'a făcut satul Dokudof, în 1922. Lui i-au urmat altele. Astăzi în acele părți sunt 42 parohii unite bine organizate și alte 8 în fromașle, cu aproximativ 18,000 credin-

ci. În 1928 s'a ridicat anume pentru acele părți un seminar teologic în Dubno. Din cei patruzeci de studenți în teologie anul trecut au fost hirotoniți patru inși.

Pentru consolidarea operelor unioniste fac apostolie 60 preoți, dintre cari 23 convertiți dela ortodoxie. Călugării aparțin ordinelor călugărești: jezuit (aceștia au noviciat la Albertyn), redemptorist (din sânul acestora a fost ales episcopul titular Czarnecky, pentru uniți), basilian și studist. — Cu ajutorul lui Dumnezeu și truda jertfelnică a acestora, mișcarea unionistă din Polonia face zi de zi progrese uluitoare.

Știri mărunte

Spre împărăția lui Hristos. Credincioșii Bisericii noastre din Mediaș au avut în duminica Tomii o sufletească reimprospătare, prin predicile și conferința Părintelui *Ioan Saciu* asupra »Impărăției lui Hristos și obligațiunile mirenilor față de ea«. — În urma conferinței de după masă, Părintele predicator a fost invitat într'o sală a școlii primare, unde în fața Comitetelor Agrului și-a Reuniunii de femei, a schițat un program de activitate, insistând mai mult asupra desăvârșirii virtuților sociale în viață. — Acelaș cuvânt înălțător l-a purtat din Joia Patimilor și până la ziua Inverii, pâr. *Dr. Sept. Todoran*, prof. de teologie la Blaj, la *Ploesții*, pâr. *Alex. Olteanu*. Strana a susținut-o toată vremea teologul blăjan *Nic. Pepene*.

Călugărițe basilione în Canada. Cei cam 200,000 Ruteni uniți așezați în Canada doriau de mult să aibă și ei călugărițe de ritul și crezul lor. Acum și-le au. Fiicele Sf. Vasile (din Polonia) și-au cumpărat în 1933 reședința unui fost »rege al cărbunelui« și au adaptat-o lipsurilor mănăstirești, cu toate cele 35 încăperi ale ei. Anul trecut terminând lucrările, și-au deschis acolo (Oak Hill) noviciatul. Noua lor casă a fost binecuvântată de episcopul rutean unit Vasile Takac în prezența unei mulțimi de peste 20,000 credincioși. — Câmpul de activitate al monahiilor basilitane: instrucția copiilor, creșterea orfanilor; îngrijirea bolnavilor și bătrânilor.

Jubileu înălțător. Asociația »Bonifatius« din Paderborn (Germania) și-a prăznuit deunăzi împlinirea alor 50 de ani dela înființarea sa. — S'a înjghebat în urma manifestului unui mănunchiu de tineri negustori. Impuls le-a dat o asociație similară necreștină ce luase ființă la Karlsruhe, în 1876 și în decurs de 9 ani, din capete de țigarete, staniol, mărci poștale etc., colecționate cu asiduitate, a făcut două milioane de mărci renane, din care sumă a ridicat două orfelinate. Asociația »Bonifatius« tot din colecte, într'o jumătate veac de existență, a strîns șase milioane mărci renane folosite pentru îngrijirea sufletească a catolicilor germani din diasporă.

Locale. Duminica viitoare, a Slăbănogului, va predica în catedrală pâr. *Dumitru Neda*, prof. la Academia Teologică.

— Serbările de 10 Mai s'au desfășurat în cadre deosebit de solemne. După tedeumul din catedrală, slujit de pâr. *Dr. Victor Macaveiu*, vicar capitular, în sobor de preoți, au urmat defilarea corpului jandarmeresc, a echipelor preregimentare etc., toată lumea, în frunte cu autoritățile bisericesti, școlare, administrative, militare (ofițerii Cercului de recrutare, stabilit deja la Blaj), și jandarmerești, îndreptându-se apoi cu mulțimea elevilor spre sala de gimnastică a liceului de băieți pentru a asculta conferința ocazională a pâr. *Stefan Manciu*, prof. la liceul Tipografia Seminarului Teologic gr-cat. Blaj

de băieți și pentru a gusta admirabilele buncuri de coruri ale elevilor dela școala Normală, de băieți și dela liceu, conduse de profesorii *Celestin Cherebețiu* și *S. Toduța*. — La școala de fete a conferențiat d. prof. *Baltă*, tot în cadru de declamări și cântece de coruri.

Grăunțul de muștar. Nu mai depe decât în 1926 patru (zis și scris: patru!) tineri muncitori francezi și-au pus în gând să înființeze o asociație a tineretului muncitor creștin din Franța. Asta cu scopul reîncreștinării acestui tineret luat la ochi și vânat de puterea organizației necreștine. Așa s'a început asociația »*Jeunesse Ouvrière Chrétienne*«. Și că n'a rămas la atâta, se vede din datele pe cari le publicăm acum conducerea acestei organizații. În cari date reiese că astăzi organizația numită are 40,000 membri ordinari și extraordinari. Știți stupefacția celor ce, la vremea sa, au întâmpinat cu zimbetele băgatelizării inițiativa celor patru tineri?

Gandhi despre controlul nașterilor. Unui entusiast al practicelor degradate ce se ascund sub eticheta »controlului nașterilor«, i-a răspuns »marele suflet« următorul: »Dacă am primi și noi aceste practici occidentale, rezultatele ar fi oribile. Bărbații și femeile n'ar mai trăi decât pentru satisfacerea simțurilor. Ar ajunge slabi de creier, desorientați, naușugiți intelectualcește și moralicește, dacă și fizice. Admit că există o mare relaxare, și chiar perversiune sexuală. Dar apologia științifică a acestor practici ar pune coroană răului. Ar da o justificare, azi inexistentă, acestei relaxări și perversiuni. Practicele cari se expromentează acum în Apus, duc la o imoralitate odioasă. Sunt sigur că apusenii înșiși își recunoaște, nu după mulți ani, rătăcirea. Aceste practici sunt în uz mai ales în clasele superioare, cari sunt o umanitate bolnavă, fiindcă mănăncă și beutura, viața exclusiv de artificii pe care o duc, le-a slăbit voința și le-a făcut roabă patimilor.

Ziar nou în capitală. La 4 Mai a început să apară ziarul »*Zorile*«, sub direcțiunea *Divi Em. Socor*. Acest ziar va continua ziarul *A. B. C.*, a cărui dispariție a fost unanim regretată. Primele numere ale »*Zorilor*« se prezintă în condiții cari așează acest cotidian printre cele mai valoroase publicații ziaristice de noi. Li dorim zile îndelungate și o lume de cititori cât mai numeroasă!

† **Gheorghe N. Cantor**, preot de paroh, fost adm. parohial în Cuciulata (arhiepiscopie), a încetat din viața aceasta la 16 Aprilie 1935, în anul 45 al vieții și 11-lea al preoției. — Fie-i partea cu dreptii!

† **Alexandru Achim**, protopop emerit, a trecut la cele veșnice în Băsești, la 27 Aprilie c., deplâns de toți cei ce l'au cunoscut. Odihnească în pace!

TURNATORIE DE CLOPOTE

FRITZ KAUNTZ

fost

SCHIEB & KAUNTZ
Sibiu — Str. Morilor 2

Livrează clopote de biserică pe garanție de ani îndelungați, turnate din material de prima calitate ca înainte de războiu, executate în mod artistic. Experiență îndelungată, de ani de zile, asigură o muncă ireproșabilă și un sunet armonios.

Cereți oferte speciale!

Pe scrisori rog a se indica adresa precisă